

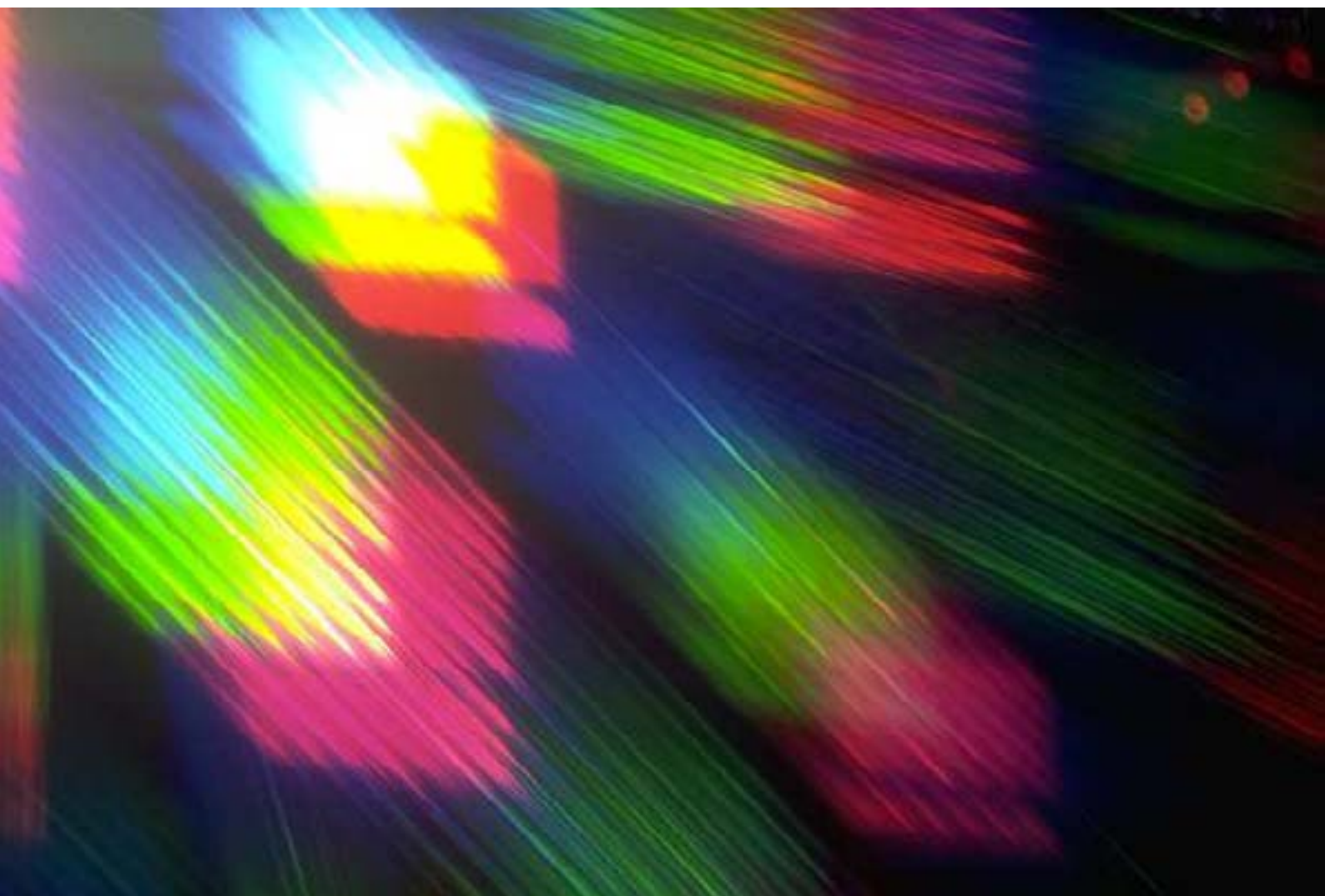
Dadansoddi effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru – Dadansoddiad Cam 1

Crynodeb o'r canfyddiadau
allweddol

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.cymru.gov.uk

Dadansoddi effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru – Dadansoddiad Cam 1

Cynulleidfa	Mae'r adroddiad hwn wedi'i lunio'n benodol ar gyfer Grŵp Gorchwyl a Gorffen Gweinidogion Llywodraeth Cymru ar gyfer Diwygio Lles (mae'r grŵp yn cynnwys y Gweinidog Addysg a Sgiliau; y Gweinidog Llywodraeth Leol a Chymunedau; y Gweinidog Tai, Adfywio a Threftadaeth; y Dirprwy Weinidog Plant a Gwasanaethau Cymdeithasol) a swyddogion polisi perthnasol.
Trosolwg	Nod yr adroddiad hwn, a luniwyd gan y Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi (Llywodraeth Cymru), yw dadansoddi'r dystiolaeth gyfredol ar effaith gronnus bosibl diwygiadau lles Llywodraeth y DU ar unigolion ac aelwydydd yng Nghymru.
Camau i'w cymryd	Dim – er gwybodaeth yn unig.
Rhagor o wybodaeth	Os oes unrhyw ymholiadau am y ddogfen hon dylid cysylltu â: Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi Yr Adran Cynllunio Strategol, Cyllid a Pherfformiad Llywodraeth Cymru Parc Cathays Caerdydd CF10 3NQ Ffôn: 029 2082 6160 Ffacs: 029 2082 5350 e-bost: welfarereform@cymru.gsi.gov.uk
Copïau ychwanegol	Gellir darllen y ddogfen hon ar wefan Llywodraeth Cymru yn www.cymru.gov.uk/addysgsgiliau

Cynnwys

Cyflwyniad	2
Canfyddiadau allweddol	3

Cyflwyniad

Ceir amlinelliad isod o ganfyddiadau allweddol Cam 1 o raglen waith Llywodraeth Cymru i asesu effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru.

Canfyddiadau allweddol

- **Mae Cymru yn fwy dibynnol ar fudd-daliadau lles na Phrydain Fawr yn gyffredinol.** Yn ôl yr ystadegau diweddaraf (ar gyfer mis Mai 2011), roedd 18.4 y cant o'r boblogaeth sydd o oedran gweithio yng Nghymru yn hawlio budd-daliadau lles, o'i gymharu â chyfartaledd o 14.5 y cant ar gyfer Prydain Fawr. Gellir priodoli'r gyfradd uwch o bobl sy'n hawlio budd-daliadau yng Nghymru yn bennaf i'r gyfran uchel o bobl sy'n hawlio budd-daliadau anabled a salwch.
- Cafodd Cam 1 y dadansoddiad ei seilio i raddau helaeth ar dystiolaeth sy'n bodoli eisoes a gyhoeddwyd gan y Sefydliad Astudiaethau Cyllid (IFS), sydd wedi asesu **yr effaith a gaiff y newidiadau i drethi a'r newidiadau i fudd-daliadau gyda'i gilydd**; newidiadau a gyhoeddwyd gan y Llywodraeth Glymblaid. Hyd y gwyddom, tystiolaeth gyfyngiedig iawn a geir ar hyn o bryd o effaith gynyddol y newidiadau i fudd-daliadau ar eu pennau eu hunain, ac yn enwedig ar lefel Cymru. Fodd bynnag, caiff hynny ei ystyried yn ystod Cam 2, yr ydym yn rhagweld, ar hyn o bryd, a fydd yn dod i ben tua diwedd 2012.
- Yn y pen draw, bydd effaith y diwygiadau lles yn dibynnu i raddau helaeth ar **ba mor gadarn yw'r economi ehangach ac i ba raddau y bydd pobl yn newid eu hymddygiad fel ymateb i dorri budd-daliadau.** Er mai dadansoddiad statig ar y cyfan a geir ar hyn o bryd, gan nad yw'n ceisio amcangyfrif beth fydd yr ymateb ymddygiadol tebygol, mae'n cynnig man cychwyn defnyddiol. Bydd Cam 2 yn ceisio amcangyfrif beth fydd yr ymateb ymddygiadol tebygol, gan gynnwys sut y gallai'r ymateb hwnnw newid gan ddibynnu ar sefyllfaoedd amrywiol y gallai'r economi yng Nghymru eu hwynebu.
- Mae'r dadansoddiad a gynhaliwyd gan yr IFS yn dilyn Adolygiad o Wariant 2010 yn amcangyfrif, yn sgil y newidiadau i drethi ac i fudd-daliadau sydd i'w rhoi ar waith erbyn 2014–15, **y gall aelwydydd yng Nghymru ddisgwyl colli 4.1 y cant o'u hincwm ar gyfartaledd (neu £1,110 y flwyddyn).** Mae hyn yn cymharu â cholled gyfartalog o 3.8 y cant ar gyfer y DU (neu £1,170 y flwyddyn). Y gwahaniaethau rhwng nodweddion aelwydydd sy'n gyfrifol am y ffaith bod effaith y diwygiadau i drethi ac i fudd-daliadau yn amrywio ar draws gwledydd a rhanbarthau'r DU.

- O'r 12 o ranbarthau'r DU, ac o wledydd y DU, a gafodd eu dadansoddi gan yr IFS, disgwylir i aelwydydd yng Nghymru fod yn **bumed o ran y golled gyfartalog fwyaf mewn arian parod**, ond mae hyn yn llai na'r golled gyfartalog mewn arian parod ar gyfer y DU yn gyffredinol. Mae hyn oherwydd bod rhai colledion sylweddol mewn arian parod sy'n wynebu'r aelwydydd cyfoethocaf un, a chyfran anghymesur o'r aelwydydd hynny yn Llundain, yn gwrthio ffigur y golled gyfartalog mewn arian parod ar gyfer y DU yn gyffredinol i fyny. Er hynny, amcangyfrifir bod y golled gyfartalog fel canran o incwm yn fwy yng Nghymru nag yn y DU yn gyffredinol. Gellir priodoli hynny i'r ffaith bod yr incwm cyfartalog yn is yng Nghymru nag yng ngweddill y DU.
- Mae'r IFS yn nodi y bydd y newidiadau i drethi ac i fudd-daliadau sydd i'w rhoi ar waith yn ystod y blynyddoedd nesaf, ar lefel y Deyrnas Unedig, yn cael effaith fwy ar grwpiau incwm is (h.y. byddan nhw'n cymryd mwy o gyfran o grwpiau incwm isel nag o grwpiau incwm uwch, ar wahân i'r grŵp incwm cyfoethocaf un), ac maen nhw'n debygol o gael hyd yn oed **mwy o effaith ar grwpiau incwm is yng Nghymru**.
- Wrth ystyried cyfran y boblogaeth sy'n hawlio budd-daliadau i'r di-waith ynghyd â dosbarthiad yr aelwydydd incwm isel yng Nghymru, awgrymir bod **Cymoedd y De ac ardaloedd canol dinas Caerdydd, Casnewydd ac Abertawe yn fwy tebygol o gael eu heffeithio mewn modd anghymesur gan y newidiadau i fudd-daliadau**.
- Ceir amcangyfrif yn nadansoddiad yr IFS, yr ychwanegwyd ato yn ddiweddar (ac sy'n cynnwys mesurau a gyhoeddwyd yn Natganiad yr Hydref 2011), o effaith y diwygiadau treth a budd-daliadau ar wahanol fathau o aelwydydd (ar lefel y DU). **Disgwylir i deuluoedd sydd â phlant golli mwy o gyfran o'u hincwm** ar draws y dosbarthiad incwm o'u cymharu ag aelwydydd pensiynwyr ac aelwydydd o oedran gweithio sydd heb blant. At hynny, **amcangyfrifir mai'r aelwydydd tlotaif sydd â phlant fydd yn colli'r gyfran fwyaf o'u hincwm** yn sgil y newidiadau i drethi ac i fudd-daliadau. Yn benodol, disgwylir i **unig rieni nad ydyn nhw'n gweithio a chyplau di-waith sydd â phlant** gael ergyd ariannol anghymesur. **Bydd teuluoedd sydd â phlant o dan bum mlwydd oed a theuluoedd sydd â mwy na dau o blant** hefyd yn cael eu heffeithio'n fawr.

- Mae'r IFS wedi dadansoddi hefyd effaith y diwygiadau i drethi ac i fudd-daliadau a gyhoeddwyd gan y Llywodraeth Glymblaid ar dlodi hyd at haf 2011. Yn ôl y dadansoddiad hwnnw, mae'n ymddangos y bydd y diwygiadau yn peri i **lefelau tlodi godi mwy ymhlith teuluoedd sydd â phlant nag ymhlith oedolion o oedran gweithio sydd heb blant**. At hynny, fel a gyhoeddwyd yn Natganiad yr Hydref 2011, ni fydd y cynnydd uwch na chwyddiant i elfen y plentyn o'r Credyd Treth Plant yn cael ei gyflwyno, ac mae hynny'n fwy o newyddion drwg i deuluoedd yng Nghymru. Mae'r IFS a Thrysorlys Ei Mawrhydi, ill dau, yn amcangyfrif y bydd cynnydd o tua 100,000 mewn achosion o dlodi plant yn y DU yn 2012–13. Yn ôl amcangyfrifon dros dro Llywodraeth Cymru, sy'n seiliedig ar gyfrannau cymesur a addaswyd i adlewyrchu'r gwahaniaeth o ran tlodi, gallai'r diwygiadau treth a budd-daliadau arwain at gynnydd o 6,000 yn yr achosion o dlodi plant yng Nghymru yn 2012–13.
- Mae dadansoddiad yr IFS o effaith y newidiadau i drethi ac i fudd-daliadau (gan gynnwys Credyd Cynhwysol) sydd i'w cyflwyno erbyn 2014 yn awgrymu, ar gyfartaledd, **bydd cymhelliad cryfach i boblogaeth y DU yn gyffredinol i ymgymryd â gwaith am dâl**. Fodd bynnag, mae'n debygol bydd yr effaith yn wahanol ar is-grwpiau o'r boblogaeth.
 - **Y rheini sydd heb blant**: ar gyfartaledd, disgwylir bydd cymhellion cryfach i bobl sengl sydd heb blant a chyplau sydd heb blant i ymgymryd â gwaith am dâl.
 - **Y rheini sydd â phlant**: ar gyfartaledd, disgwylir i'r cymhellion ariannol i weithio fod llawer cryfach ar gyfer unig rieni, er bod disgwyl i'r cymhelliad i ymgymryd â gwaith am dâl fod ychydig yn llai yn achos cyplau sydd â phlant.
- Wrth asesu effaith bosibl y diwygiadau lles ar incwm a gwariant yng Nghymru, rhaid ystyried effeithiau lluosydd. Mae'n anodd mesur yr effeithiau hyn yn fanwl gywir. Fodd bynnag, yn gyffredinol, mae'r dystiolaeth yn awgrymu **am bob £1 o incwm a gollir, gallai cyfanswm y golled incwm i Gymru fod tua £1.00–£1.50** (h.y. lluosydd rhwng 1.0–1.5). Dylid ystyried hyn fel rhagdybiaeth interim cyn i ddadansoddiad pellach gael ei gynnal yn ystod Cam 2. Mae'n bwysig nodi, os bydd pobl yn symud i mewn i waith, bydd yr effeithiau lluosydd yn llai, a gallai'r effeithiau hynny fod yn gadarnhaol hyd yn oed.

- Ymddengys bod dadansoddiad cyfyngedig ei gwmpas wedi cael ei gynnal ar effeithiau cymdeithasol posibl y diwygiadau lles sydd i'w cyflwyno yn ystod y blynyddoedd nesaf. Er hynny, manteisiwyd ar nifer bach o astudiaethau sydd wedi edrych ar effaith diwygiadau lles y gorffennol ar droseddu (gan ystyried eu bod yn debyg yn gyffredinol i'r diwygiadau presennol). Mae'r rhain yn awgrymu **y gallai torri budd-daliadau a chyflwyno rheolau llymach o ran hawl i gael budd-daliadau wthio rhai unigolion allan o ddiweithdra ac i droseddu. Ceir rhywfaint o dystiolaeth hefyd y gallai amseru ac amllder y taliadau lles gael effaith ar lefelau troseddu.**
- Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau yn nodi mewn amryw o asesiadau effaith y gallai'r polisiâu lles gael **effaith gadarnhaol ar iechyd os byddan nhw'n sicrhau bod mwy o bobl yn symud i mewn i waith.** Fel yn achos effeithiau economaidd ehangach, bydd yr effeithiau cymdeithasol hefyd yn ddibynnol iawn ar yr ymateb ymddygiadol ac ar yr amodau economaidd ehangach.